

Leden van de Tweede Kamer
Commissie Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
t.a.v. M. Verhoev, griffier
cie.ocw@tweedekamer.nl

Amersfoort, 14 september 2023

Ambtelijk Capaciteitsgebrek Erfgoed: versterk bestaande Steunpunten

Geachte leden van de Vaste Kamercommissie voor Cultuur c.a.,

Op 4 oktober spreekt de Tweede Kamer over de beleidsdoorlichting Erfgoed en de beleidsreactie daarop van staatssecretaris Uslu (OCW). Wij adviseren uw Kamer om geen nieuw aanjaagteam in het leven te roepen, maar om de bestaande instrumenten te versterken: de provinciale Steunpunten Cultureel Erfgoed, maar ook de opleidingen te verbeteren en een gerichte impuls te verstrekken via het gemeentefonds. Voorkom dat de bestaande erfgoedorganisaties worden ondergraven door de introductie van nieuwe instrumenten waar ook weer schaarse menskracht en expertise voor nodig is.

Eén aspect van de beleidsdoorlichting en -reactie betreft het geconstateerde capaciteitsgebrek voor erfgoedbeleid bij de gemeenten. Gezien de omvangrijke 'Wederombouw' van Nederland die op stapel staat, is het zorgelijk dat bij veel gemeenten de kennis, kunde en capaciteit ontbreken om in alle komende transities het erfgoed de betekenisvolle rol te laten spelen die nodig is voor het bereiken van goede omgevingskwaliteit in de toekomst.

De staatssecretaris kondigt in haar reactie aan dat ze een Commissie wil instellen die nader onderzoek doet naar de consequenties van het capaciteitstekort, en naar mogelijke oplossingen. Daarnaast kondigt ze de komst van een 'Aanjaagteam' aan, dat de gemeenten met raad, maar vooral ook met daad en uitvoeringskracht gaat ondersteunen bij de urgente taken.

Beide voorstellen hebben onze verbazing gewekt. Wij hebben de indruk dat de consequenties van het capaciteitstekort al wel duidelijk zijn en dat er **geen nieuwe commissie** nodig is om dat opnieuw te schetsen. We weten al geruime tijd dat door het tekort de ambtelijke inzet verschuift van beleid naar uitvoering, waardoor het nadenken over de implementatie van erfgoed in het stelsel van de Omgevingswet achterblijft en de koppeling met de grote transitie-opgaven (het leggen van de 'ruimtelijke puzzel' in het ruimtelijk beleid) onvoldoende aandacht kan krijgen. In een toenemend aantal gemeenten wordt de vergunningverlening en handhaving voor monumenten zelfs niet langer door erfgoed specialisten gedaan, maar door specialisten bouwtoezicht. Investering in opleiding en in het gemeentefonds is hier de oplossing.

Het voornemen om een nieuw Aanjaagteam in het leven te roepen vinden wij **zorgwekkend**. Al twee decennia geleden is op initiatief van de toenmalige Rijksdienst voor de Monumentenzorg een stelsel van

provinciale Steunpunten Cultureel Erfgoed in het leven geroepen, met co-financiering vanuit Rijk en Provincies. Deze steunpunten leveren de kennis en kunde en ondersteunen gemeenten bij het inrichten, opbouwen en onderhouden van het gemeentelijk erfgoedbeleid. Zij spelen een doorslaggevende rol bij de voorbereiding van gemeenten op de Omgevingswet, ondersteunen bij archeologische taken, bij de inventarisaties en bescherming van gemeentelijke monumenten en beschermde cultuurlandschappen en stads- en dorpsgezichten. De steunpunten hebben expertise over archeologie, verduurzaming van monumenten en de betekenis van erfgoed voor ruimtelijke en omgevingskwaliteit. Sinds de rijksoverheid de verantwoordelijkheid voor de steunpunten uit handen gaf, zijn er accentverschillen en slagkracht tussen de provincies ontstaan. Maar alle steunpunten hebben een stevig en fijnmazig netwerk binnen de gemeenten in hun provincie, agenderen landelijke thema's en halen vragen en zorgen uit het gemeentelijk erfgoedveld op. Betrek daarom het erfgoedveld, en met name de steunpunten, zo is ons pleidooi, bij de ontwikkeling en herziening van het rijksbeleid.

Een krachtige rijks-impuls voor die steunpunten en de provinciale betrokkenheid is op zijn plaats, vanuit de stelselverantwoordelijkheid voor de brede erfgoedzorg. Jarenlang hebben de provincies zelf moeten opdraaien voor het overeind houden van de steunpunten. De infrastructuur die daarvoor nu bestaat kan verder uitgebouwd worden en is daarom in de basis beter en duurzamer dan een nieuw Aanjaagteam waarvoor weer expertise en menskracht uit het al zeer dun bezaaide veld van erfgoeddeskundigen getrokken moet worden. Daarmee zou roofbouw gepleegd worden op het bestaande erfgoedveld. Investeren in de steunpunten vergroot de kans dat de provincies in 'het leggen van de ruimtelijke puzzel' het erfgoedbelang volwaardig meenemen.

Wij wensen u een vruchtbaar debat op 4 oktober en veel wijsheid.

Hoogachtend,

Flip ten Cate

Federatie Ruimtelijke Kwaliteit, mede namens de Federatie Instandhouding Monumenten (FIM)